(הערה: מקור זה יוסבר בהמשך הגמ')

*ואלו קרעין שאין מתאחין: הקורע על אביו ועל אמו ועל רבו שלימדו תורה ועל נשיא ועל אב ב"ד ועל שמועות הרעות ועל ברכת השם ועל ספר תורה שנשרף ועל ערי יהודה ועל המקדש ועל ירושלים, וקורע על מקדש ומוסיף על ירושלים: אביו ואמו ורבו שלימדו תורה מנלן? דכתיב ואלישע ראה והוא מצעק אבי אבי רכב ישראל ופרשיו "אבי אבי" זה אביו ואמו "רכב ישראל ופרשיו" זה רבו שלימדו תורה מאי משמע? כדמתרגם רב יוסף "רבי רבי דטב להון לישראל בצלותיה מרתיכין ופרשין" ולא מתאחין מנלן? דכתיב ויחזק בבגדיו ויקרעם לשנים קרעים ממשמע שנאמר *ויקרעם איני יודע שלשנים אלא מלמד שקרועים ועומדים לשנים לעולם. אמר ליה ריש לקיש לרבי יוחנן אליהו חי הוא, אמר ליה כיון דכתיב ולא ראהו עוד לגבי דידיה כמת דמי. נשיא ואב בית דין ושמועות הרעות מנלן? דכתיב ויחזק דוד בבגדיו ויקרעם וגם כל האנשים אשר אתו, ויספדו ויבכו ויצומו עד הערב על שאול ועל יהונתן בנו ועל עם ה' ועל בית ישראל כי נפלו בחרב: שאול זה נשיא יהונתן זה אב ב"ד "על עם ה' ועל בית ישראל" אלו שמועות הרעות א"ל רב בר שבא לרב כהנא ואימא עד דהוו כולהו? א"ל על, על הפסיק הענין, ומי קרעינן אשמועות הרעות והא אמרו ליה לשמואל קטל שבור מלכא תריסר אלפי יהודאי במזיגת קסרי ולא קרע? לא אמרו אלא ברוב צבור וכמעשה שהיה ומי קטל שבור מלכא יהודאי והא א"ל שבור מלכא לשמואל תיתי לי דלא קטלי יהודי מעולם? התם אינהו גרמי לנפשייהו דא"ר אמי לקל יתירי דמזיגת קסרי פקע שורא דלודקיא. על ברכת השם מנלן דכתיב ויבא אליקים בן חלקיה אשר על הבית ושבנא הסופר ויואח בן אסף המזכיר אל חזקיהו קרועי בגדים *ת"ר אחד השומע ואחד השומע מפי השומע חייב לקרוע והעדים אינן חייבין לקרוע שכבר קרעו בשעה ששמעו "בשעה ששמעו" מאי הוי הא קא שמעי השתא? לא ס"ד דכתיב ויהי כשמוע המלך חזקיהו ויקרע את בגדיו המלך קרע והם לא קרעו. ולא מתאחין מנלן? *אתיא קריעה קריעה. ספר תורה שנשרף מנלן דכתיב ויהי כקרא יהודי שלש דלתות וארבעה (א) יקרעה בתער הסופר והשלך אל האש אשר אל האח וגו' מאי שלש דלתות וארבעה? אמרו ליה ליהויקים: כתב ירמיה ספר קינות. אמר להו מה כתיב ביה? איכה ישבה בדד. אמר להו אנא מלכא. א"ל בכה תבכה בלילה. אנא מלכא. גלתה יהודה מעוני. אנא מלכא. דרכי ציון אבלות. אנא מלכא. היו צריה לראש. אמר להו מאן אמרה? כי ה' הוגה על רוב פשעיה. מיד קדר כל אזכרות שבה ושרפן באש והיינו דכתיב ולא פחדו ולא קרעו את בגדיהם מכלל דבעו למיקרע. אמר ליה רב פפא לאביי אימר משום שמועות הרעות? א"ל שמועות רעות בההיא שעתא מי הוו. א"ר חלבו אמר רב הונא הרואה ספר תורה שנקרע חייב לקרוע שתי קריעות אחד על הגויל ואחד על הכתב שנאמר אחרי שרוף המלך את המגלה ואת הדברים, רבי אבא ורב הונא בר חייא הוו יתבי*, א)קמיה דרבי אבא בעא לאפנויי, שכליה לטוטפתיה אחתיה אבי סדיא, אתאי בת נעמיתא בעא למיבלעיה, אמר השתא איחייבין לי שתי קריעות, א"ל מנא לך הא והא בדידי הוה עובדא ואתאי לקמיה דרב מתנה ולא הוה בידיה, אתאי לקמיה דרב יהודה ואמר לי הכי אמר שמואל לא אמרו אלא בזרוע וכמעשה שהיה. ערי יהודה מנלן דכתיב ויבאו אנשים משכם משילו ומשמרון שמונים איש מגולחי זקן וקרועי בגדים ומתגודדים ומנחה ולבונה בידם להביא בית ה' וגו' א"ר א) חלבו אמר עולא ביראה אמר ר' אלעזר הרואה: ערי יהודה בחורבנן אומר ערי קדשך היו מדבר וקורע, ירושלים בחורבנה אומר ציון מדבר היתה ירושלם שממה וקורע, בית המקדש בחורבנו אומר בית קדשנו ותפארתנו *אשר הללוך אבותינו היה לשריפת אש וכל מחמדינו היה לחרבה וקורע: קורע על מקדש ומוסיף על ירושלים: ורמינהו אחד השומע ואחד הרואה כיון שהגיע לצופים קורע וקורע על מקדש בפני עצמו ועל ירושלים בפני עצמה לא קשיא הא דפגע במקדש ברישא הא דפגע בירושלים ברישא. תנו רבנן כולן רשאין לשוללן ולמוללן וללוקטן ולעשותן כמין סולמות אבל לא לאחותן אמר רב חסדא

ובאיחוי

א) [בשאלתות איתא אמר ר' יהודה הרואה כו']

ואלו קרעין כו'. באבל רבתי במסכת שמחות (פ"ט): **ברוב צבור.** רוב ישראל: **וכמעשה שהיה.** בשאול ויהונתן: **גרמו לנפשייהו.** דמרדו ביה והא דקאמר לא קטלי יהודי רוצה לומר בחנם: **לקול יתירי.** לקול כנורות שמרדו: ב] אתיא קרע קרע (*מדוד): **שלש דלתות וארבעה.** כלומר ארבעה פסוקים: **אנא מלכא.** ואמלכא לא כתיב כלום: **היו צריה לראש.** שהנכרי ראש ולא אתה: **משום שמועות רעות.** על הגלות איבעי למיקרע: **את המגילה.** זה הגויל: **ואת הדברים.** זה הכתב: **השתא.** אי שקיל להו נעמיתא איבעי לי למיקרע על הגויל ועל הכתב דהוי כנשרף: **בזרוע.** שאין יכול להצילו: **וכמעשה שהיה.** דיהויקים אבל דנעמיתא דמצי להציל לא מיקרע: **הא דפגע במקדש ברישא.** כגון שנכנס לירושלים בשידה תיבה ומגדל דלא ראה ירושלים עד שראה בית המקדש קורע על המקדש ומוסיף על ירושלים אבל בשלא נכנס בתיבה ופגע בירושלים ברישא קורע על ירושלים בפני עצמה ועל המקדש בפני עצמו: **כל הקרעים רשאין למוללן.** לקפל בגד בתפירה: **כעין סולמות.** שאין מלקטין זה סמוך לזה אבל זה רחוק מזה שמלקט ברוחב כעין מעלות סולמות:

מתוך

תורה אור

ברכת השם מנלן. ועל ברכת השם דנכרים פליגי הכא בירושלמי אית דאמרי רבשקה ישראל מומר הוה אבל דנכרי לא ואית דאמרי נכרי הוה ובפרק ארבע מיתות (סנהדרין דף ס.) נמי פליגי בה בש"ס שלנו ובירושלמי הוה ריש לקיש קורע על ברכת השם: **ואחד** השומע מפי השומעים. פירש בתוס' כגון מן העדים שאומרים זה ואם הוא אומר יכה יוסי את יוסי אין קורעין על זה וכן משמע בפ"ד מיתות (שם דף נו.): **אתיא** קריעה. תימה אם כן נילף כל קריעות שלא יתאחו מקריעה קריעה ושמא לא מיסתבר ליה: **קדר** כל האזכרות. תימה והא (ב) דקרעה בתער הסופר משמע כל המגילה ובירושלמי לא גרסינן האזכרות: **לא** אמרו אלא בזרוע. ובירושלמי גרס בשרפה מלך ישראל בזרוע: **משכם** משילו. לא שייך הכא למיפרך ואימא עד דאיכא תלתא אבל קצת קשה דאימר מילתא יתירתא הוה דמגלחי זקן (ג) ומתגודדים כתיב בהאי קרא ויש לומר דלא שייך למימר דלא נילף כלל אלא קריעה ולעיל (ד' כא.) הכי קאמר נמי נהי דנגמרת שפיר קריעה מ"מ לא תילף מינה מעומד:

ובאיחוי

עין משפט נר מצוה

קפז א מיי' פ"ט מהל' אבל הלכה ב ג סמג עשין ב טוש"ע י"ד סי' שמ סעיף טו:
קפח ב מיי' שם הלכה ה טוש"ע שם סעיף יז:
קפט ג מיי' שם הלכה ו טוש"ע שם סעיף לו:
קצ ד מיי' שם הלכה י ופ"ה מהלכות תענית הלכה יו יז טוש"ע שם סעיף לה וטוש"ע א"ח סי' תקסא סעיף א:
קצא ה מיי' פ"ה מהל' תענית הלכה טו טוש"ע א"ח שם סעיף ב:
קצב ו מיי' פ"ח מהל' אבל הלכה ג ופ"ט הלכה ב טור ש"ע י"ד סי' שמ סעיף א:
קצג ז מיי' שם פ"ט הלכה ה ופ"ה מהלכות ת"ת הלכה ט סמג עשין ב טוש"ע שם סעיף ח וסי' רמב סעיף כה:
קצד ח מיי' פ"ט מהל' אבל הלכה ב ו טוש"ע י"ד סי' שמ סעיף יז:
קצה ט י מיי' שם טור ש"ע שם סעיף לו:
קצו כ ל מ נ ס מיי' שם הלכה ב ט טוש"ע שם סעיף לז:
קצז ע פ צ מיי' פ"ה מהלכות תענית הלכה טז טוש"ע א"ח סי' תקסא סעיף א ב:
קצח ק מיי' שם הלכה יז ופ"ט מהלכות אבל הלכה ג טוש"ע א"ח שם סעיף ד וטוש"ע י"ד סי' שמ סעיף לט:

רבינו חננאל

ת"ר אלו קרעין שאסורין באיחוי פי' עשרה קרעים הללו הקורע על אביו ועל אמו ועל רבו שלמדו חכמה. ועל נשיא ועל אב ב"ד. ועל שמועות הרעות. ועל ברכת השם. ועל ס"ת שנשרף ועל חורבן ערי יהודה ועל חורבן המקדש [ועל ירושלים] וקורע על חורבן בהמ"ק ומוסיף על חורבן ירושלים: אביו ואמו ורבו שלמדו חכמה מהכא ואלישע ראה והוא מצעק אבי אבי רכב ישראל ופרשיו. אבי אבי זה אביו ואמו. רכב ישראל ופרשיו זה רבו שלמדו חכמה. כדמתרגם רבי רבי דטב להון לישראל בצלותך מן רתיכין ופרשין. ואע"ג דאליהו חי הוא כיון דכתיב ביה ולא ראהו עוד כמת הוא לגביה: ירושלמי כשם שקורעין על החכמים כך קורעין על תלמידיהן איזהו ת"ח חזקיה אמר כל השונה הלכות *)ועד תורה. א"ר יוסי הדא דאת אמרו בראשונה אבל עכשיו אפילו הלכות. ר' אבהו בשם ר' יוחנן כל שמבטל עסקיו מפני משנתו. תני כל ששואלין אותו ומשיב. א"ר אושעיא כגון אנא דרבבינן משגיחין עלינו וכן מתיבין ליה. א"ר אבא בר ממל כל שידע לבאר משנתו ואנן אפילו רבבינן לא יכלי לבאר משנתנו. איזהו רבו כל שפתח לו תחלה דברי ר' מאיר. ר' יהודה אומר כל שרוב תלמודו ממנו. שמואל חלק בההוא שהאיר במשנתו. פי' ביאר לו משנתו זו ששנינו בתמיד. ושתי כפתחות היו לו אחד יורד לאמת השחי ואחד פותח כיון. פי' היה מכניס ידו ומורדה עד שיחין שהוא אמה ואח"כ היה מגיע למנעול ופותחו. והאחד היה נכון לפניו מכניס ידו כנגדו ופותח: ולא מתאחין שנאמר ויקרעם לשנים קרעים. ממשמע שנאמר ויקרעם איני יודע שהקריעה לשנים היא אלא מה ת"ל לשנים מלמד שקרועין לעולם לשנים. נשיא ואב ב"ד ושמועה הרעות שנאמר ויחזק דוד בבגדיו ויקרעם וגם כל האנשים אשר אתו ויספדו ויבכו על שאול ועל יהונתן ועל עם ה' ועל בית ישראל כי נפלו בחרב. שאול זה נשיא יהונתן זה אב ב"ד. על עם ה' על בית ישראל אלו שמועות רעות. ומקשינן ואימא לא קרעינן עד דאיכא כולהו. ופרקינן על על הפסיק הענין למימרא דקרעינן על כל אחד ואחד בפ"ע. ואסיקנא לא אמרו דקרעינן על שמועות הרעות אלא ברוב צבור. וכמעשה דשאול דהא שמואל שמע דקטל שבור מלכא י"ב אלפי יהודאי ולא קרע. ועל ברכת השם אחד השומע. ואחד השומע מפי השומע חייבין לקרוע. והעדים אין חייבין לקרוע שכבר קרעו בעת ששמעו. שנאמר ויהי כשמוע המלך את דבריהם ויקרע את בגדיו המלך קרע והם לא קרעו עכשיו שכבר קרעו שנאמר ויבא אליקים בן חלקיהו אשר על הבית ושבנא הסופר ויואח בן אסף המזכיר אל חזקיהו קרועי בגדים ויגידו את דברי רבשקה. ולא מתאחין מנ"ל אתיא קריעה קריעה מהתם: ירושלמי מהו לקרוע בזמן הזה משום ר' יוחנן אמרו משרבו הגדפנין בטל מלקרוע. מהו לקרוע על הכנויים נשמעיניה מהדא. ר"ל הוה מהלך בדרך נזדמן לו כותי הוה מגדף והוא קורע מגדף והוא קורע נחת מן חמרא ויהב ליה מרתיקא גו ליביה [באבן או באגרוף תרגם מרתוק. פי' הכהו באגרוף על לבו] אמר ליה רשע אית מאנין לאמך מספקא לי אילין שקרעתי הדא אמרת שקורעין על כנויין בזמן הזה: על שריפת התורה. שנאמר ויהי כקרא יהודי שלש דלתות וארבעה יקרעה בתער הסופר והשלך על האש. מהו שלש דלתות וארבע. תלת וארבע פסוקין. ובכולהו אמר אנא מלכא כיון דשמע לפסוקי חמישי היו צריה לראש אמר להו מי אמר אמרו ליה כי ה' הוגה על רוב פשעיה מיד קרעה בתער הסופר. קדר כל האזכרות שבו ושרפן באש. וכתיב ולא פחדו ולא קרעו בגדיהם מכלל דהוה להו למקרע: ירושלמי א"ר יוסי בשם רב אין קורעין אלא על ס"ת ששרפו מלך בזרוע. כגון יהויקים בן יאשיהו וחביריו. הרואה ת"ח שמת כרואה ס"ת שנשרף א"ר אבהו יבא עלי אם טעמתי כלום כל אותו היום. ר' יונה הוה בצור שמע [דדמך] בריה דר' אבהו. ואע"ג דאכל גובנא ושתה מיא אסקוה צום כל ההוא יומא. א"ר חלבו אמר רב הונא הרואה ס"ת שנשרף חייב לקרוע שתים. אחת על המגילה ואחת על הדברים, שנאמר ויהי דבר ה' אל ירמיהו אחרי שרוף המלך את המגלה ואת הדברים באש ואסיקנא אמר שמואל אין חייבין לקרוע אלא בשרפת התורה בזרוע כמעשה שהיה. אבל אי בלעה נעמיתה תפילי כדאמר רב הונא בר חייא לא. ערי יהודה שנאמר ויבא אנשים משכם משילו ומשומרון שמונים איש מגולחי זקן וקרועי בגדים. א"ר אלעזר הרואה ערי יהודה בחורבנן אומר ערי קדשך היו מדבר וקורע. הרואה ירושלים בחורבנה אומר ציון מדבר היתה וקורע. בהמ"ק חרב אומר בית קדשנו ותפארתנו אשר הללוך אבותינו היה לשרפת אש וכל מחמדנו היה לחרבה וקורע. ואחד השומע ואחד הרואה כיון שהגיע לצופים קורע. ואי פגע בירושלים תחלה קורע על ירושלים בפ"ע ועל מקדש בפ"ע. ואי פגע במקדש תחלה קורע על המקדש ומוסיף

*) בירושלמי סגי' ועוד תורה וע"ש בפ"מ ובק"ע.

מסורת הש"ס

[נ"ל מאלישע]
שמחות פ"ט
[לעיל כב: ע"ש]
[סנהדרין ס.]
מלכים ב יח
[סנהדרין ס.]
מלכים ב יט
[סנהדרין שם]
ירמיה לו
איכה א
שם שם שם
שם
ירמיה לו
שם
[נ"ל קם רבי אבא]
ירמיה מא
ישעיה סד
שם שם

הגהות הב"ח

(א) גמ' שלש דלתות וארבעה יקרעה בתער הסופר: (ב) תוס' ד"ה קדר כו' והא דיקרעה בתער: (ג) ד"ה משכם כו' דמגלחי זקן וקרועי בגדים ומתגודדים כו' דלא נילף כלל אפילו קריעה:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] גמ' רבי אבא ורב הונא בר חייא הוו יתבי קמיה דרבי אבא. כמתק תיבות קמיה דר' אבא וצ"ל קם ר' אבא, כן שמעתי וראיתי יש מגיהים ולענ"ד אין צורך לזה דכבר בירר בס' באר שבע בהוריות דף כ' ע"א דהלכה סתם ר' אבא הוא יעוש"ה: ב] רש"י ד"ה אתיא קרע קרע ~~מדוד~~ עכ"ל. עיין שו"ת שער אפרים סי' נו שכתב דטעות הדפוס הוא ועיין עוד ספר יד דוד:

נושא/מבנה
◇ "מנלן" - מקורות לרשימה של קרעין שלא מתאחין

נושא/מבנה
"אנא מלכא" יהויקים לא מוותר מנבואות הפורענות במגילת איכה

מבנה
הרואה... בחורבנן אומר... וקורע

נושא
האם מוסיפין לקרוע אותו קרע או קורעין קרע חדש - על ירושלים ועל המקדש

מבנה
הבלטת ירושלים כדי לעקוב אחר סדר הדברים